

H. DELESTO

DE REBUS

NATURA

NEAPOLI

1570

VCM

in - 8°

4976

SORBONNE

UNIVERSITÉS DE PARIS
BIBLIOTHÈQUE DE LA SORBONNE
13, RUE DE LA SORBONNE - 75267 PARIS CEDEX 05
TEL : 01 40 46 30 27 • FAX : 01 40 46 30 44

Inv. :

SIGB bibl. :

SIGB ex. :

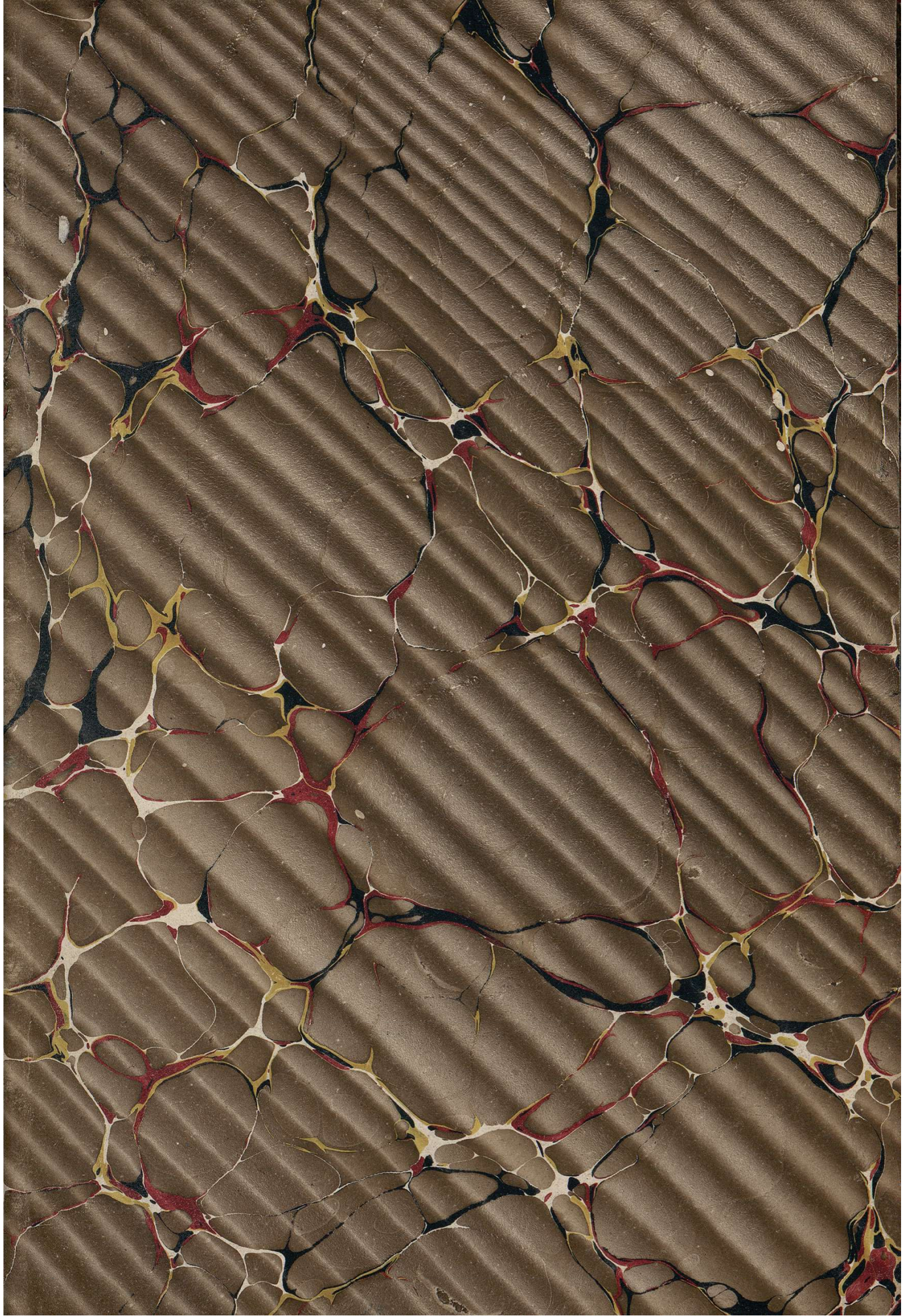
SU ppn :

SU epn :

Cote : VCM 8= 4975

1158895844

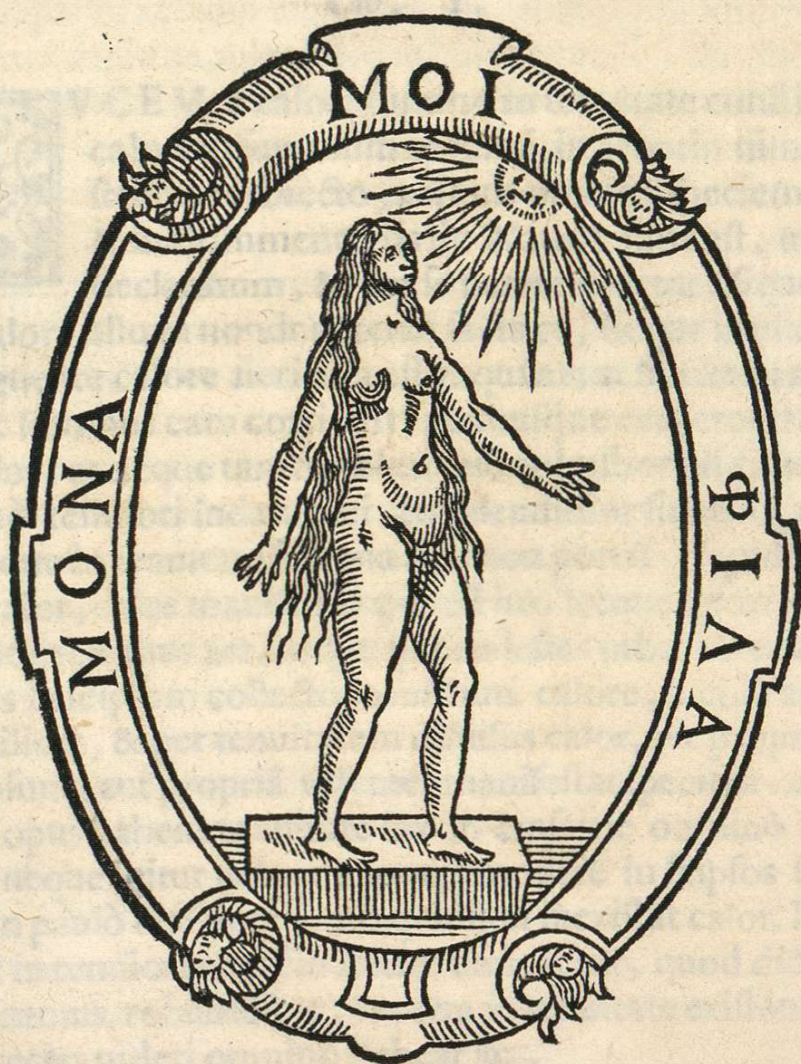
BERNARDINI

TELESII

CONSENTINI

De Colorum Generatione
Opusculum.

piet 4

Cum Superiorum facultate.

NEAPOLI,

Apud Iosephum Cacchium.

Anno M D LXX.

4-8.

BERNARDINI

TELESI

CONSENTINI

De Colorum Generatione
Opusculum.

Cur Superiorum facultate.

NEAPOL

Apud Josephum Caccinuat.

Anno M D LXX.

BERNARDINI

CONSENTINI

DE COLORVM GENERATIONE

OPVSCVLVM.

Lucem, uel calorem summum, & in tenuitate existentem, uel eius speciem esse.

Cap. I.

LUCEM à calore summo in tenuitate constitui, & vel calorem summum in tenui, in proprio nimirum existentem subiecto, uel eius omnino speciem esse illam, & in Commentarijs de Natura satis est, ut opinor, declaratum, & per se patere uidetur: siquidem neque à calore ullo in nondum tenui facta re, neque in ulla tenuitate à languente calore fieri uisa est unquam; at statim in re quauis, simul ac summus eam corripuit, penitusque exuperauit, & tenuē fecit calor: at neque tamen ueluti quò robustior est calor, sic itidem quò tenuiori indatur rei, eò splendidior fit lux. Quin ingēs, robustaque in tenuitate summa fieri non potest; siquidem nec robustus calor, cuius manifestè opus est lux. Neque igitur uel Terris, uel Cœlo proximus aer, neque ipsi cœlestes orbes ab eodem soli, at minùs in seipsum collecto, constituti calore, lucidi apparent; exilis scilicet, & per tenuitatem diffusus calor, nec proprias uires, nec seipsum, aut propriam valenter manifestat speciem. At uel nō summa opus habens tenuitate lux in crassitie omnino fieri non potest: neque igitur uel per uapores modicè in seipsos spissatos, neque in paulò crassiore fumo, quiuus ei inexistat calor, lux elucet ulla; at in tenuiori eo facto statim emicat: ut, quod dictum est, calor summus, robustusque, & certa in tenuitate existens, uel eius certè species uideri omnino debeat lux.

Lucem robur à caloris robore, puritatem à tenuitate habere, & albam sui natura esse; à crassitie autem impurari, & alijs intingi coloribus.

Cap. 2.

DE COLORVM

Voniam lux ut fiat, summo caloris robore, ueraq; opus est tenuitate; quæ uel ab imminuto calore, uel in non pura fit tenuitate, non integra ea, uigensque fieri, uel non pura, synceraque uideri debet; sed uel imminuta, & languens, uel impura, foedatque; & imminuta quidem quæ à languente calore, impura uero quæ in quauis fit crassitie. Neque enim dubitare licet integra ea, robustaque esse entia, quibus agens natura integra inest, uigensque; & pura, quæ à natura constituta sunt; materiam penitus exuperante. Et manifestè quæ lux in seipsam spissata est magis, cui scilicet copiosior inest calor, ea uiget magis, & uisum ueluti ferit; quæ contra tenuior est, quæ scilicet ab exili facta est calore, languet ea, & uisum ne mouet quidem. Manifestè itidem iuxta diuersam tenuitatem diuersæ fiunt flammæ, Albæ, Puniceæ, Flauæ, Virides, Cæruleæ, Purpureæque. Et Sol ipse, eiusque lux uapores, nubesque, & aquas pertransiens, & ferratile uitrum, omnibus intingi uidetur coloribus. Absit uero ut lucis omnes proprii uideri possint, uel alius omnino ullus, nisi albus; qui nimirum in sole spectatur nihil ab interpositis uaporibus foedato, impuratoque. Et in flammis in materia accensis benè à calore exuperata; reliqui non lucis magis proprii, quam tenebrarum uideri debent. Lux igitur, quod dictum est, à robusto quidem calore integra, pura uero in uera fit tenuitate; & alba sui natura, crassitie indita, uel crassitiem permeans, foedatur, & ad nigrum, obscurumque agitur.

Colores lucem esse imminutam, foedatamque; & lucis omnino, tenebrarumque; esse medios.

Cap. 3.

Anguere porrò, & inuisibilis fieri lux uisa, quæ à languente calore; & impurari, foedarique, quæ in crassitie fit; quæ utrumque patitur, quæ scilicet & ab imminuto calore, & crassie fit in rebus, ea nec uisibilis amplius, nec pura, sed inuisibilis omnino, impuraque, & pro alba, punicea, flaua, uiridis, cærulea, purpureaque; calor nimirum pro luce fieri uidetur. At & inde colores à luce tenebris immixta constitui, & lucis omnino, tenebrarumque medios esse patere potest, quod non uisibilis quidem per se color, at lucem intingere, colorareque, & in luce omnino uideri est aptus: quæ enim

immutant,

immutant, corrumpuntque, & in propriam agunt naturam, contraria, vel è contrariis constituta, & quæ idem operantur, similia omnino videri debent. Nec verò quæ à vaporibus, & fumo, aquisve, & vitro patitur lux, non à tenebris pati ea videatur, quod tenebræ nullæ ijs inesse apparent; siquidem quæ per se inuisibilia sunt, quæ scilicet, quod lucis proprium est, non habent, tenebricosa omnino videri debet: & quæ non verè tenuia facta sunt, sed crassitie proprii tenebrarum subiecti participia sunt, tenebrarum omnino omnia participia videri debet. Colorum itaque albus imminuta lux, reliqui verò fœdata insuper videri debent.

Qui colores albo proximiores, & qui remotiores, nec eorum tamen differentias omnes inquirendas esse. Cap. 4.

QVONIAM lux sui natura alba est, & ad nigrum, obscurumque; ibi agi videtur, ubi crassitie, atque opacitati immiscetur; colores, in quos minus ab opaco passa, ij omnino albo proximiores; remotiores verò videri debet, in quos crassitie magis immista agi apparet: puniceus igitur albo proximus, tum flauus; per tenuissimos .n. vapores, & qui in aquas crassescere nequeant, puniceus spectatur Sol, per crassiores verò flauus. Puniceus itaque Sol, & Luna ventos denuntiat usquequaque; in quos, vapores diffundi uisi sunt longè tenuissimi. At flauus, croceusque; atque aureus vel Ptolomæi testimonio pluvias persæpè; per crassiores nimirum vapores, & qui in aquas haud ægrè crassescant, conspectus. Flava itidem secunda Iridis circumferentia, quæ puniceæ interdum, viridisque; est media; & flammæ per tenuissimum fumum puniceæ, flauæ verò per crassiorè spectantur. Multo certè puniceæ quæ sunt, quæ flauæ viuæ magis, magisque visum ferientes; luce nimirum in illis minus passa. Et in ferratili vitro manifestè puniceus in flauum, at subrufum, croceumque; desinere videtur, tum opaco assidue commistus magis à puniceo, subrufoque; & croceo recedere magis, magisque flauus fieri, & ad uiridem uergere magis, & uiridis fieri tandem: veluti igitur crassior factus flauus, croceusque; uiridis uidetur. Et si Solem intuens, paulatim oculos contrahas; aduenienti nimirum luci ita aditum occludas, ut non integra amplius, puraque, sed ab interpositis rebus passa quid, immutataque subeat: pro albo, puniceum primum, minimè scilicet impurata eius luce, mox flauum, purpureum postremo intueare; assidue scilicet eius luce magis fœdata, atque ad nigrius, obscuriusque acta.

Nec

DE COLORVM

Nec uerò flauus, quàm puniceus est, albo proximior uideatur, quòd sensui ita uideatur, & quòd ex albioribus omninò rebus, & ex albo, puniceoque confici interdum uidetur: neque enim flauus est is, sed albus omninò exile quid immutatus, & albidus dici possit. Et manifestè permagnum inter hunc, & verè flauum, croceum què spatium interest, & albo omninò ille proximus, hic verò viridi contiguus apparet, & qui si paululum quid obscuretur, viridis omninò fiat. Et puniceum, ut dictum est, à flauo excipi, & à viridi flauum, à calore nimirum hos fieri minùs vincente, minùsque attenuante, & lucem omninò vtrumque esse, magis ab opaco passam, impuratamque, inde etiam perspicuum fieri uidetur, quòd sanguis, qui non bellè concoquitur, pro puniceo, rubroque, flauus fit, croceusque: & puniceus carnis color in flauum inuertitur, croceumque; & si minùs etiam concoquatur, pro flauo viridis etiam fiet, & flauus, croceusque carnis color, in viridiem transibit. Viridem caruleus excipit, caruleum purpureus, ut in ferratili itidem vitro intueri licet, & omninò caruleus paulò obscurior factus in purpureum transire apparet. Nec verò colorum reliquorum omnium differentia inquirendæ videri debent; quæ nimirum innumeræ, longèque obscurissimæ videri possunt. Siquidem, ut in Commentarijs de Rerum Natura expositum est, nec tenuitas in crassitiem, nec lux in tenebras, quarum medijs apparerent colores, veluti gradibus, saltibusve, sed paulatim, & veluti fluxu agi videntur. Tum non vna modò lux vni inditur tenuitati, sed cuius quæcunque, veluti & calor. Nec verò vel ab opacitate eadem, diuersis prædita viribus lux, vel iisdem etiam, at copiosior indita; nec lux eadem omninò à diuersa opacitate, modo eodem intingi videri potest. Vel singulæ igitur colorum differentia in innumeras diuidi posse videntur, & colores, qui nihil specie inter se, nitore certè splendoreque plurimum differunt. Vel æquè vigens scilicet lux, eidemque immista opacitati; at paulò indita copiosior, vel nihil copia differens, at robore, vel & copia, & robore eadem omninò lux, at magis opacæ indita rei, proximo quidem, at non eodem omninò coloratur colore. Siquidem, ut in Iride ampliùs declaratum est, quæ robustior est lux, minùs ea ab opaco exuperatur, minùsque impuratur: innumeris præterea modis colores inter se commisceri possunt; ut quod dictum est, verè innumeræ eorum differentia, & quarum ortus pacto nullo, nullaque explicari possit ratione.

Albedinem tenuitatis propriam, & caloris omninò esse opus;

Nigredinem contrà crasfitiei propriam,

& frigoris opus.

Cap. 5.

EC verò non qualis uisa est, tenuitatis propria, & caloris omninò opus albedo videatur, quòd crasfioribus, frigidisq̃ue inesse apparet rebus, niui, glaciei, grandini, cristalloq̃ue & marmorum, vt in Commentarijs de Rerum Natura expositum est, & ea omnia, & quæcunque alba apparent, crassaq̃ue è tenuib. omninò omnia, & si quidem à frigore compactis, minime in crasfitiem actis, at veluti ligatis modò, gelatisq̃ue constituta videri debent; nò magnum scilicet nec aeri, nec supremis Terræ partibus inexistentis frigus tenuitatem in veram agere crasfitiem minime potest: sed, vt dictum est, veluti ligat eam modò, coercetq̃ue, & compingit. Neque igitur eorum, quæ gelat, vel molem imminuit vel transpauitatem adimit; at vtrunque agat, si tenuitatem in crasfitiem spisset. Ea modò è tenuibus compacta nigra fieri videntur, quæ à calore concrescunt, nec tamen omnia; sed ea tantum è quibus tenuitatem omnem eduxit, & quæ verè crassa fecit calor: nam è quibus non omnem emunxit tenuitatem, alba ea remanèt; quòd animalium ossa, dentesq̃ue, & vngues declarant. Prætereà & sal è marina aqua concretum, & ouorum alba ab igne durata, ea nimirum omnia, in quæ succi concreuere non valde dissimilares, & viscosi, tenacesq̃ue, quorum scilicet exigua pars seorsum ab alijs in summam agi possit tenuitatem, & qui vel huiusmodi factæ egressum elabenti ægrè præbeant, eaq̃ue elapsa cōfringantur durescantq̃ue. Age verò, vt res vniuersa magis etiam in aperto ponatur, in ijs, quæ in nostro corpore, nostroq̃ue à calore fiunt, num albedo tenuitatis propria sit; & num colores, quo nobis expositum est modo, fiant, intueamur. Neque enim succorum colores, ut Antiquioribus visum est, propterea tales singuli, quòd viscerum, in quibus fiunt, talis est color; quin viscera potius ijs singula coloribus donata videri debent, quòd ex ijs confecta sunt succis, vt quæ in vteris maternis constituuntur, declarant. Propterea igitur succi singuli tales, quòd à calore tanto facti, tãtaq̃ue donati sunt tenuitate; veluti qui ab igne conficiuntur, qui ijsdem in albis, & vel ex ijsdem rebus, at à diuerso confecti calore, colore donantur diuerso. Longè diuersissimi cibi in ventriculo concocti, attenuatiq̃ue in tenuem, albamq̃;

aguntur

D E C O L O R V M

aguntur rem: at uel tenuiores eius partes ampliùs in iecinore concoctæ, rubescunt; per languens nimirum uentriculi calor cibos neque in ualdè diuersa, neque in ualdè tenuia inuertit. Aequè igitur, lenteque uniuersos attenuans, nec quam eorum partem ampliùs attenuauit, strenuè eam educens, in tenuem omnes, nec in ualdè dissimilarem agit rem. At non uehementior iecinoris calor, sed in longè diuersa, tenuiora, quæ inerant, non in uapores modò, sed in aquam, aut aquæ similem, albam omninò, liquidamque rem; paulò crassiora in sanguinem tenuem, puniceumque & nitidum, qui nimius nò est: qui nimirum nullas, aut per exiguas eius partes plus alijs attenuat, atque in uapores agit. Id enim ubi fit, crassior, nigriorque fit sanguis. Alia etiam in flauam bilem, in quibus scilicet ampliùs concoctis, maioreque donatis calore plures in uapores actæ sunt partes, & in atrâ etiam alia, è quibus nimirum tenuitas emuncta est omnis. At in corde albidior fit sanguis; à robustiore enim calore ampliùs attenuatur, & non ualdè dissimilares non in diuersas agitur res: tum & aer ei admiscetur. Et in mulierum papillis longè albissimus, à perblando muliebri calore diu in uenis còcoctus, nec dissimilares, ut dictum est, nec uiscositate expers: qui igitur, si quæ ipsius partes seorsum à reliquis magis attenuatæ sint, elabètes eas retinere queat, coercereque. In uasis itidem seminarijs, atque in testibus albescit, at nò æquè, atque in papillis, quòd robustior masculinus calor tenuitatem multam ingenerat, & ingentem egressum partefacit. Tenaciùs itaque & magis uiscosum semen, & minùs tenue, & album minùs. Caro itidem, tenuitas nimirum è uenis elapsa; & à calore quidem, at non uehemente, concreta, alba uniuersa, quam præsertim nullis ambiens calor, aut paucis tenuioribus partibus spoliatur. Frigidam itaque incolentes regionem, & sub tecto, atque in ocio uitam degentes, albo corpore omnes: at non, calidam inhabitantes, neque sub dio laboriosam degentes uitam; sed omnium pel lis nigrescit tenuibus scilicet partibus à calore eductis quouis. Niger etiam, crassusque sanguis omnis è uenis elapsus, quod tenuitas ex eo elabitur omnis. Et niger sanguis, crassusque; Galeni testimonio, in calidis, siccisque corporibus, & in huiusmodi anni temporibus, & regionibus, constitutionibus, uitæ studijs, ac uictus ratione, ac denique cibis crassis, siccisque; ubique nimirum ob tenuiù partium abscessum, cum quibus & albedo elapsa est omnis, ijs itidem in corporibus perpetuò nigriores fiunt pili, in quibus tenuitas, quæ in pilos compingitur, tenuioribus sui partibus magis spoliatur, magisque fit crassa: albiores contrà in quibus minùs illa crassescit. In

uniuersum

Vniuersum itaque qui calido, siccoque sunt corpore, & qui sub calido degunt Cœlo, nigros habent, crisposque pilos, quod magnus eorum proprius cutis calor, & ab ambientis æstu assidue adauctus, quam facit tenuitatem, minimè puram, minimeque vniformem facit: sed fuliginibus multis immistam, & alias eius partes longè alijs tenuiores, ijs itaque à robustiore calore eductis omnibus, quæ reliqua facta est, crassa remanet, fuliginosaque: nam impuram dissimilaremque à vehementiore calore tenuitatem fieri, satis est, ut opinor, in Commentarijs de Rerum Natura declaratum; contra qui frigido, humidoque sunt corpore, & qui frigidas incolunt Terras, flauos habent, rectosque pilos, quod languens eorum calor, quam facit tenuitatem multò puriorem, multoque magis similem facit. Et vel benè ille tenue, beneque leue nactus subiectum, at externum reformidans frigus, elabi pigrescit. Nec verò quod sub frigido degentibus Cœlo magnus inest in visceribus calor, talis & externæ cuti inesse videatur, quin propterea ille magnus, quod ab ambientis frigore reiectus ex externis in internas recessit partes. Et tenuitatis omninò copia flauos his fieri pilos, nigros verò illis, inde apertissimè intelligere licet; quod, vt dictum est, crispi etiam illis, recti ijs fiunt. Fluens enim sui natura tenuitas in rectum omninò fluit, & qui igni admouentur pili propter eà crispi fiunt, quod tenuioribus sui partibus spoliati, sese veluti retrahunt, colliguntque, separari, diuidique à seipsis nolentes. Qui verò medio sunt corpore, & qui medium incolunt tractum pilos medios habent; modicè scilicet nigros, & minùs etiam crispas: quod medius eorum calor, & modo medio à medio ambientis calore adauctus, allectusque mediam facit tenuitatem, medioque elabitur modo. Flauis itidem rectisque infantum pili, quod eorum corpus longè humidissimum, & calor minimè vehemens est. Florentium ætate nigri, crispioresque, quod & corpus crassius, & robustior calor. Puerorum verò, epheborumque inter vtrosque medij, quod & corporis dispositio, & calor medius est. Senectus verò cana omninò, quod languens senilis calor quam facit tenuitatem benè puram, beneque vniformem facit, nec fuliginibus itaque, nec partibus omninò alijs ampliùs, aut valde attenuatis in-existentibus vllis pura in pilos concrefcit, nullisq; tenuioribus sui partibus spoliata. Propria igitur tenuitatis albedo, cum illa ingenuita usquequaque, & usquequaque illam sectata, & interempta cū illa: crassitie propria nigredo cum illa exorta, & perpetua illius comes, & perpetuò cum illa recedens. Et calor albedinis parens,

D E C O L O R V M

veluti & tenuitatis, propria utramque actione faciens; nigredinē ex accidenti, veluti & crassitiem, tenuitatem scilicet, cum ea & albedinem educens. At nostro tamen more Peripateticorum de colorum generatione sententiam explicemus, examinemusque.

Aer, & aqua, & Terra alba, ignis uerò, & Sol flauus, & niger

color reliquis elementis ab igne combustis; colores

alii ex horum commistione fieri Aristoteli uidentur. Cap. 6.

Implices, inquit, colores sunt, qui elemēta, puta ignē, aerem, aquam consequuntur: aer enim, & aqua per se sunt natura alba; ignis autem, & Sol flauus; Terra uerò natura alba est, at propter tincturam multicolor apparet: quod in cinere manifestum fit; nam exusto colore, qui tincturam faciebat, albus euadit; non tamen omni ex parte, quod fumo, qui niger est, tingitur. Niger autem color consequitur elementa, cum in se inuicem mutantur. Tum multis interiectis, nigrum, inquit, colorem fieri contingit; cum aer, & aqua ab igne comburuntur; quare & omnia ambusta nigrescunt, uelut ligna, & carbones igne extincto. Simples igitur colores tot, talesque sunt: reliqui uerò ex horum temperamento, & maioris, minorisque ratione gignuntur.

Nec flauus color simplex, nec Sol, atque ignis flauus, nec

Terra alba uideri debuit Aristoteli.

Cap. 7.

RECTE quidem colores, qui primis insunt corporibus primi uidentur Aristoteli, & recte ad colorum constitutionem Solis, eiusque lucis opera uti uidetur: at neque Sol, neque ignis flauus, nec flauus omnino color simplex uideri debuit; nam uel Aristoteli ipsi, & Sol, & ignis albi uidentur; ubi ille per purum, nitidumque aerem, hic uerò in bene exuperata conspicitur re. Et flauus manifeste albi, nigrique medius est. Ineptissimus certe Aristoteles uideri debet, qui Terræ inquirens colorem, non Terram ipsam, eamque eius partē, quæ nihil à Sole passa est unquam, sed cinerē intuetur, qui ē crassissima quidem ligni parte, & quæ Terræ similis, cognataque uideri poterat, confectus; at plurimo donatus calore, aqua igitur per

per eum percolata, non colorem modò, sed vires ignis assumit, & pro dulci longè fit amarissima; à Terræ igitur natura quàm longissimè abesse videri debet. Proprius terræ color in profundissimis Terræ partibus inspiciendus Aristoteli erat; & nigerrimus in ijs dubio procul inspectus esset: quin vel non talis inesse visus, talis omninò indendus ei erat; siquidem & ipse simplex, veluti & albus Aristoteli positus, simplici omninò & ipse corpori indendus erat: Terræ itaque necessariò, quæ nimirum sola nec alba, nec flaua visa foret, & quæ iuxta lucem, tenebrasque, & perspicuitatem, opacitatemque, penitus igni contraria visa, contrario omninò colore colorata videri debebat; tenebricoso itaque, atque obscuro: siquidem ignis color lumen Aristoteli uidetur; Quòd lumen, inquit, sit color ignis, perspicuum est ex eo, quoniam nullum alium, quàm hunc inuenitur habere colorem. At vel nusquam illū inspicienti, vel nulla indaganti ratione ex imis omninò Terræ latebris eruendus Aristoteli erat, esse eum conspicienti, & ex eius, albiq̃ue, & flauī commistione reliquos constituenti. E simplicib⁹ certè albis corporibus flauī ignis actione nusquam educēdus: quæ enim in similia præsertim agunt, ubi non in propriam ea naturā, propriamque agunt speciem, in mediam certè agunt. Alba itaq; elementa ab igne flauo passa, vel flauum, vel colorem assument, qui albi, flauīque medius videri possit; quàm longissimè igitur à nigro dimotum, dissidentemque: quæ igitur ab igne, Soleve passa, non ignis, Solisq̃ue, nec eorum, Terræque medium, sed nigrū assument colorem, eius eum entis proprium declarant, cui proxima ab igne, Soleque facta sunt; Terræ nimirum: neque enim vel aer, vel aqua ab igne, Soleque nigrescere, sed quæ ex illis, & Terra Aristoteli composita videntur, apparent, & ibi tantum omnia, vbi illis eductis sola reliqua facta est terra.

Nigrum colorem humidi copia fieri Aristoteli interdum uisum fuisse.

Cap. 8.

Neptus itidem, atque inconstans videri potest Aristoteles, qui quæ combusta sunt, è quibus scilicet humiditas emuncta est omnis, vel quæ albißima forent, nigra fieri intuitus, nigrum colorem humidi defectu fieri cum statuisset; propterea quòd quædam albiora fieri aspiceret, quæ sicciora facta esse videri poterant, priore sen-

b 2 tentia

DE COLORVM

Cap. 6.

tentia improbata, nigrum humidi excessus fieri decernit: perpetuò videlicet & color, & effectus quiuvis alius, eidem omninò agēti assignandus est omnis, contrarijs certè nullus vnquàm; & quod semel rectè perspectum est, statutumque in dubium id verti nunquam; sed perpetuò firmum, stabileque, & certum manere debet. Manifeste igitur quædam ob humidi defectum nigrescere intuitis, vel si in quibusdam is lateat, quæ nigrescunt omnia ob humidi defectum nigrescere videri omninò debent: & diù is, multumque inquisitus, dubio procul in omnibus tandem manifestus fiat, & vel in ijs, quæ humidi excessu nigra fieri Aristoteli visa sunt, manifestus, ut opinor, fiat. errant, inquit, qui existimant nigra omnia fieri, propterea quòd ipforum alimentum à calido comburatur: nonnulla enim animalium statim ab initio fiunt nigra, sicut canes, & capræ, & boues, atque omninò quorumcunque pili, & cutes initio alimentum habent; procedente autem ætate minùs: & puerorum omnium capita initio rufa, propter alimenti paucitatem: atque id manifestum est; nam capilli imbecilles sunt, & rari eandem ob causam; præterea etiam primùm breues omnibus pueris proueniunt, verùm progrediente ætate nigrescunt; rursum ijs coloratis propter affluentis alimenti copiam. Simili modo & circa pubem, ac barbam, cùm primùm cœperint pubescere, & lanuginem emittere; hæ quoque fiunt initio rufæ, propter humiditatis paucitatem, quæ in ipsis desiccetur: vbi verò plusculum alimenti ad locum deferatur, rursus nigrescunt. Pili autem in capite plurimo tempore rufi perdurant, propter alimenti inopiam: quoniam quo tempore augetur, etiam hos similiter nigrescere contingit; quemadmodum & pubis, & capitis pilos. Idcirco autem id est; nam quæcunque prolixos habent pilos, ut plurimùm qua parte proximi sunt corpori, nigriores sunt; circa summa verò flauiores, vt sunt ouium, equorum, & hominum: propterea quòd ijs paucissimum alimentum ad hæc loca deferatur, & exarescat celeriter. fiunt & pennæ nigrarum auium, quæ prope corpus sunt, nigriores omnibus, quæ verò in summis partibus sunt, flauiores. Eodem modo & quæ circa collum sunt, & omninò quæ modicum capiunt alimentum: maximè autem hoc prospicitur in animalib⁹ subiugalibus; omnium enim pili albi fiunt: locis enim nequeuntibus similiter nutrimentum attrahere, propter calidi imbecillitatem humidum celeriter exarescens, fit album. Et quæ sunt circa tēpora maximè omnium canescunt, & in summa circa infirma, & laborantia loca.

Colorem

*Colorem nigrum humidi copia fieri, album nerò eius defectu
perperam Aristoteli uisum fuisse.*

Cap. 9.

NON quidem propterea albus color humidi inopia,
niger verò eius copia fieri Arist. videri debet, quòd
animalium nonnullorum nascentium pili nigri sunt,
procedente verò etate albi fiunt: verè enim animan-
tium omnium corpora in ortu humidiora sunt,
& verè assidue sicciora fiunt omnia; at animalium pili in vteris
maternis enati ab vterorum calore exficari, nigrique fieri potue-
re, veluti quæ ab igne, Soleque nigrescunt; quæ propterea nigrio-
ra fiunt, quòd ab eorum calore humiditate omni spoliantur. At in-
de, vt videtur, nigrum humidi copia fieri colligenti Aristoteli, q
animantia in ortu humidiora sunt, nequaquam puerorum capilli
& iuniorum barbæ, pubesque initio rusæ ob alimenti, humidique
copiam, postea verò ob eius inopiam nigriores fieri videri debue-
re: neque enim hominum corpora in ortu sicciora, & postea humi-
diora; canum verò, ouiumque, & bouum initio humidiora, & po-
stea sicciora fiunt; sed animalium omniũ in ortu humidiora sunt,
progressu verò sicciora fiunt. Et vel Aristoteli ipsi puerorum capi-
ta ob nimiam humiditatem grauari, nec coalescere, nec caluarie
omnino ossa confirmari posse videntur: albi itaque, rusiq; & mol-
les puerorum capilli, quòd è capite enascuntur longè humidissi-
mo; & quæ assidue ex eis elabatur tenuitas, ab assidue in eos in-
fluente reficitur. Et tandiu albi, rusique, & molles durant, dum
& corpora humida permanent: minuti porrò, fragilesque; si qui-
dem corpulentiores, ut fiant capilli latis opus habent, & perma-
nentibus poris, qui in mollissima, humidissimaque cute, & sta-
tim tenuitate elapsa in seipsam recidente fieri non possunt. Pueri
itaque, feminaeque, & qui humido omnino sunt corpore, pilis,
vt plurimum, carent; nec barba, aut pubes fit, nisi paulò siccio-
ribus factis partibus. Et propterea itidem breues, fragilesque,
quòd è tenuitate facti sunt fluxili, & veluti aquea, & quæ facile
arescat, facileque disrumpatur: iuniorum contra crassiores, nigrio-
res, robustiores, longiores, spissioresque, quòd in aridiorè ià facto
corpore, frequentes, lati que pori facti sint; & quæ ex eo elabatur te-
nuitas, non tenuissima amplius, sed crassior ià, viscosa que; fit, & quæ
elaben

D E C O L O R V M G E N .

elabentes sui partes retinere queat, coercereque, & in capillos igitur, quales dicti sunt, concreſcat, eandē ob cauſam & barba, pubeſque initio quidem ruſæ, at aſſiduè nigriores fiunt: è benè enim adhuc molli humidaque parte exoriuntur, at quæ aſſiduè ſiccior fiat, aridiorque veluti corporis partes aliæ omnes . At nec auium ceruices, nec ſubiugaliū animalium partes, quæ à ſella atteruntur , ob alimenti, humidi que inopiam albiores fieri videri poſſunt : neque enim vel mollisſimas, humidisſimasque eſſe illas , vel in has aſſiduo attritu calefactas, apertasque plurimum influere humorē dubitare licet. Prolixi itidem pili , & nigrarum auium, quæ corpori proximiores ſunt pennæ, nigriores, in extremis verò partibus albiores fiunt : nō quòd alimentum modicum , modicusque humor ad extremas deferatur, quo abundant corpori proximiores ; ſed quòd calor itidē his multò quàm extremis ineſt robuſtior , & qui quàm intulit , & quam facit tenuitatem, ſecum illam educat omnem: nō ſcilicet alba ea fiant, in quæ multa influit tenuitas, ſi à robuſtiore ea educatur calore, ſed ea modò , quibus tenuitas multa, & non is ineſt calor, qui euehere illam poſſit. Et hac ratione vel Ariſtotelis teſtimonio, animalium varij coloris pili ſub ventre albi fiunt: & vbi ex attritu ſellæ vlcera iumentis eueniunt , ſi ſolidentur, albus oritur pilus, natiuo ſcilicet, proprioque partis calore debilitato, & plurimum aſſluentem humorem euaporare impotente : at ſi quid apponatur, quod calorem adiuuandi, & diſcutiendi, & humidum euaporandi vim habeat, pili fiunt reliquis vnicolores. Et circa tempora, & omninò circa laborantia, & infirma loca pili omniū primi caneſcunt; non quòd modicus humor ; nam temporalis muſculus omniū humidisſimus; ſed quòd humiditas vbique adeſt multa, & quam imminutus, & languens calor euaporare minimè queat. Et quæ Ariſtotelis teſtimonio ſæuientibus frigorebus alba fiunt animalia , propterea omninò fiunt, quòd proprius eorum calor ab externo frigore introactus multam facit tenuitatem, & quam facit minimè educit; vt vel quæ nigrum colorem humidi copia fieri Ariſtoteli perſuaſere, ea humidi inopia fieri illum manifeſtent.

F I N I S .